

Seniorzy - aktywni obywatele naszej lokalnej społeczności

Czarna Białostocka to miasto aktywnych seniorów. Nie tylko lubią aktywnie spędzać czas, ale także chętnie angażują się w lokalne inicjatywy i projekty. Aktualnie 26 mieszkańców Czarnej Białostockiej uczestniczy w warsztatach organizowanych przez LGD Puszcza Knyszyńska, szkoląc się i zdobywając nowe umiejętności z zakresu partycypacji społecznej.

Skąd pomysły? Społeczeństwo polskie się starzeje, żyjemy dłużej i przybywa nam mieszkańców w starszym wieku. Niesie to za sobą nie tylko zmiany społeczno-kulturowe, ale również konieczność kształtowania polityki publicznych. Niestety włączanie seniorów w podejmowanie decyzji, które ich dotyczą, wciąż jest w Polsce zjawiskiem marginalnym. Najczęściej aktywność seniorów sprowadza się do rozwoju indywidualnego, animacji, dbania o zdrowie czy rozwijania zainteresowań. Często seniorzy nie podejmują aktywności społecznej z przekonania, że ich opinie nikogo nie interesują, a wiek wyklucza z pełnego uczestnictwa w życiu publicznym. O partycypacji obywatelskiej mówi się coraz więcej, ale sprawy adresowane wprost do seniorów i dotyczące zagadnień szczególnie dla nich ważnych pozostają rzadkością.

Dlatego też LGD Puszcza Knyszyńska wysłała napiszemy temu problemowi i zaprosiła 50 seniorów, mieszkańców gmin należących do LGD do udziału w projekcie pn. "AKTYWNI SENIORZY - partycypacja społeczna osób 60+ w Puszczy Knyszyńskiej". To kolejny projekt realizowany przez LGD ze środków Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020.

W ramach projektu odbywają się warsztaty, podczas których uczestnicy są aktywizowani do podejmowania oddolnych inicjatyw i angażowania się w życie publiczne swojej miejscowości, gminy poprzez poznanie mechanizmu działania m.in. inicjatywy lokalnej, budżetu obywatelskiego, konsultacji społecznych. Uczą się także współpracy, wystąpień publicznych i kreatywnego myślenia. Oto, czego m.in. dowiedzieli się seniorzy uczestniczący w projekcie:

- **Inicjatywa lokalna** to narzędzie współpracy mieszkańców i lokalnych władz w celu wspólnej realizacji zadań publicznych na rzecz całej społeczności. Jeśli grupa mieszkańców, ma pomysł na konkretne, ważne dla niej przedsięwzięcie, może złożyć wniosek, aby wspólnie pomysł zrealizować. Podejmując inicjatywę lokalną, oprócz opisanego planowanego przedsięwzięcia, mieszkańcy muszą przedstawić wkład własny, wskazany w postaci pracy społecznej,

wkładu rzeczowego lub finansowego. Samorząd nie ma możliwości bezpośredniego przekazania środków finansowych grupie mieszkańców, może natomiast kupić materiały lub sfinansować usługi. Mieszkańcy mogą również otrzymać wsparcie organizacyjne ze strony samorządu lub sprzęt niezbędny do wykonania inicjatywy.

- **Budżet partycypacyjny** (obywatelski) - to wydzielona część budżetu miasta czy gminy, której wydatkowanie jest przedmiotem głosowania mieszkańców. Mogą oni corocznie zgłaszać, a następnie wybierać projekty do realizacji, ważne dla jakości ich życia (np. remont ulicy, budowa ścieżki rowerowej, placu zabaw, utworzenie siłowni zewnętrznej). Każda gmina/miasto ustala własne zasady funkcjonowania budżetu. Różna może być jego wysokość oraz rodzaj przedsięwzięć możliwych do zgłoszenia przez obywateli. Jeżeli radni w gminie jeszcze nie wprowadzili regulacji w sprawie budżetu obywatelskiego, można wystąpić z wnioskiem o podjęcie takiej uchwały.

Zalety budżetu obywatelskiego to m.in.: możliwość wpływu na wzrost jakości życia; współpraca i integracja z sąsiadami w trosce o potrzeby lokalnej społeczności; wzrost zaufania mieszkańców do lokalnych władz, gdyż wybrane projekty zostaną zrealizowane, niezależnie od tego, czy radni się z nimi zgadzają, czy też nie.

- **Konsultacje społeczne** - to forma dialogu, którą prowadzi samorząd z mieszkańcami, by zasięgnąć ich opinii na temat istotnych kwestii, które będą miały wpływ na życie codzienne i pracę obywateli. Celem jest wypracowanie wraz z mieszkańcami takich rozwiązań, które będą uwzględniały potrzeby społeczności. Nie wszystkie jednak decyzje muszą być konsultowane ze społeczeństwem. Ustawowy obowiązek dotyczy m.in. projektu nowego planu zagospodarowania przestrzennego, zmiany granicy gminy czy utworzenia sołectwa. Zasady konsultacji określone są w regulaminach, uchwalanych przez radnych. Jeżeli w gminie ma powstać jakaś nowa, duża inwestycja (np. budowa ruchliwej drogi), a mieszkańcy nie są zadowoleni z tej decyzji i są jej przeciwni, to warto zwrócić się z prośbą do radnych, aby władze samorządowe przeprowadziły w tej sprawie

konsultacje. Mimo, iż wyniki konsultacji nie mają charakteru wiążącego, to przekazane opinie mieszkańców mogą powodować zmianę tworzonych dokumentów na korzystniejsze, odpowiadające na potrzeby społeczności lokalnej.

- **Rada Seniorów** - ustawą z 2013 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym została wprowadzona możliwość tworzenia w gminach tzw. gminnych rad seniorów. Tworzy ją rada gminy z własnej inicjatywy, lub na wniosek zainteresowanych środowisk. W jej skład mogą wchodzić przedstawiciele osób starszych oraz lokalnych podmiotów działających na rzecz osób starszych (np. organizacji pozarządowych, uniwersytetów trzeciego wieku). Rada Seniorów nie ma kompetencji decyzyjnych, jednak spełnia funkcje: konsultacyjną, doradczą oraz inicjatywną. W ramach funkcji konsultacyjnej rada jest dla lokalnych władz merytorycznym partnerem wyrażającym opinie w przedkładanych jej sprawach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania seniorów w społeczności lokalnej. W ramach funkcji doradczej rada m.in. formułuje propozycje rozwiązań w przedkładanych sprawach, może też sugerować wprowadzenie zmian i korekt. Funkcja inicjatywna pozwala na inspirowanie lokalnych władz do podjęcia konkretnych działań mających na celu podniesienie jakości życia osób starszych.

Seniorzy z Czarnej Białostockiej w ramach projektu uczestniczą w warsztatach praktycznych, podnoszą swoje kompetencje i nabywają konkretne umiejętności - uczą się np. pielęgnacji terenów zielonych, zakładania rabat, budowy elementów małej architektury. Zdobyte w ten sposób umiejętności będą mogli wykorzystać np. współpracując z samorządem w ramach inicjatywy lokalnej. Uczestnicy podczas warsztatów praktycznych m.in. uporządkowali plac przy Domu Kultury i posadzili wokół rośliny. Wzięli także udział w wyjeździe studyjnym na Suwalszczyznę, podczas którego poznali rolę organizacji pozarządowych i grup nieformalnych w rozwoju gmin i aktywizacji mieszkańców.

Zaangażowanie Seniorów w sprawy lokalnych społeczności jest bardzo istotne, ponieważ drzemie w nich ogromny potencjał do wykorzystania, a doświadczenie wynikające z ich życiowej mądrości jest bezcenne i może być wykorzystane w kreowaniu lokalnej rzeczywistości.

Jolanta Matyszek, Sławomira Machowicz
LGD Puszcza Knyszyńska